

Tisková zpráva č. 18

28. května 2018

Tři příběhy lásky

Na programu Pražského jara je v úterý 29. května koncert s lákavým podtitulem – Tři příběhy lásky. Enfant terrible české hudby Jan Novák a jeho kantáta antických hrdinů Dido bude v první polovině koncertu doplněna hudbou dvou ruských velikánů – Petra Iljiče Čajkovského a Igora Stravinského – konkrétně zazní *Spící krasavice* a *Polibek víly*. Petrohradský rodák, dirigent Andrej Borejko stane v čele Symfonického orchestru hlavního města Prahy FOK, sólisty budou mezzosopranistka Jana Hrochová a nelehkého úkolu recitace v latinském hexametru se zhostí herec Filip Sychra.

Láska jako síla, která k životu probouzí (*Spící krasavice*), láska chladná, snad až mrazivá, v roli múzy, která štěstí vykupuje smrtí (*Polibek víly*). A konečně, láska jako vášeň nejsilnější, která při zradě vede k zoufalství nejvyššímu. Novákova kantáta *Dido* totiž čerpá ze čtvrté knihy Vergiliova eposu *Aeneis*. Ten vypráví příběh tragické lásky kartaginské královny Dido k bájnemu hrdinovi Aeneovi. Staví na morálním dilematu, zda je vyšším posláním možné ospravedlnit zradu na lidské lásce. Onen svár vyššího posláním s láskou bychom ostatně mohli nalézt v životních osudech mnoha tvůrců, Čajkovského nevyjímaje. Tento motiv tak v pozadí provazuje obě části tohoto koncertu.

Slavný impresáři Ruského baletu Sergej Ďagilev ve snaze oživit zájem o Čajkovského hudbu v Paříži nejprve s velkým úspěchem uvedl *pas de deux* z baletu ***Spící krasavice***, které tančili Nižinskij s Karsavinovou. Když v roce 1921 připravoval uvedení celého baletu, zjistilo se, že v partituře chybí čísla, která Čajkovskij po premiéře vypustil. Dochovala se pouze v klavírním výtahu, a proto Ďagilev požádal Stravinského o jejich novou instrumentaci. Igor Stravinskij (1882–1971) se nabídky ujal a při práci s Čajkovského hudbou dostal chuť napsat na jeho a své motivy celovečerní balet. Svůj záměr uskutečnil na objednávku Idy Rubinsteinové až o sedm let později, v roce 1928, kdy uplynulo pětatřicet let od smrti Čajkovského, aby jím uctil jeho památku.

Ostatně, Stravinskij k Čajkovskému choval velký obdiv, k němuž byl veden od dětství. Jeho otec byl pěvcem v petrohradské opeře, kde jedenáctiletý Igor spatřil Čajkovského osobně. Jeho otec také měl v ateliéru Čajkovským

podepsaný portrét a jako významnému pěvci se mu po Čajkovského smrti dostalo pocty nést jeho rakev.

Polovinu čísel převzal z Čajkovského klavírních skladeb a písní, zbytek včetně orchestrace vytvořil sám. Celovečerní balet dostal název **Polibek víly**. Jak Stravinskij vzpomíná, geneze vzniku tohoto díla sahá až do jeho dětství, kdy poprvé navštívil Švýcarsko. Tam se odehrává Andersenova povídka *Ledová panna* (nikoliv *Sněhová královna*), která se stala předlohou baletu. Stravinskij jej vnímal jako alegorii Čajkovského života. V Andersenově předloze je polibek víly symbolem múzy, jejíž moc má sílu obrátit k životu, stejně tak vykoupit smrtí.

Ač se dílo setkalo s velkým úspěchem, značilo konec přátelství mezi Stravinským a Ďagilevem – ten se nemohl smířit s tím, že by Stravinskij, kterého přeci pro svět objevil, přijal zakázku k baletní spolupráci s někým jiným.

Z baletu později vytvořil samostatné orchestrální **Divertimento** o čtyřech částech, i jeho známější úpravu pro housle a klavír. V roce 1941, už ve Spojených státech, Stravinskij příležitostně instrumentoval na žádost Baletního divadla z klavírního výtahu Čajkovského *pas de deux* ze *Spící krasavice*, a to pro redukovaný komorní orchestr, který ve válečné době byl k dispozici. Protože se původní Stravinského rukopis nově instrumentovaných čísel pro Ďagileva až na dvě čísla mezitím ztratil, přidal k nim *pas de deux* a v této podobě se uvádí na koncertních pódíích.

Už v mládí měl Jan Novák (1921–1984) pověst enfant terrible, kterou ani později nezklamal, stejně tak jako naděje vkládané do jeho múzického nadání. Po maturitě na klasickém gymnáziu v Brně studoval skladbu na brněnské konzervatoři u Viléma Petrželky, později krátce v Praze na AMU u Pavla Bořkovce a v letech 1947–48 jako stipendista Ježkovy nadace ve Spojených státech u Aarona Coplanda a Bohuslava Martinů, který mu „otevřel v hudbě zcela nové světy“ a stal se mu přítelem a morálním i uměleckým vzorem.

Po návratu domů v únoru 1948 se mladý umělec brzy prosadil jako výrazná osobnost hudebního života, pianista i skladatel bravurně ovládající skladatelské řemeslo. Jeho pohled na tvorbu, osobní přesvědčení a občanské postoje, které neskrýval, se však neslučovaly s vládnoucí ideologií a byly mu stálým zdrojem potíží, které po jeho odchodu do exilu vyvrcholily vyloučením ze svazu skladatelů a umlčováním jeho skladeb.

Do Novákových bohatých aktivit se výrazně promítla i jeho celoživotní láska k latině, kterou od mládí dokonale ovládal a psal v ní i básně.

Jeho kantáta **Dido** (1967), komponovaná na vybrané části čtvrtého zpěvu Vergiliovy *Aeneidy*, vznikla u příležitosti výročí brněnského klasického gymnázia, kde skladatel v roce 1940 maturoval. Dominantou díla jsou dva obrazy s mezzosopranovým sólem komentovaným mužským sborem, recitátorem a orchestrálními mezihrami, zarámované v závěru opakovanou invokací.

Kantáta *Dido*, komponovaná na týž námět jako slavná opera Henryho Purcella, je bezpochyby vrcholnou kompozicí Jana Nováka před jeho odchodem do exilu v roce 1968. V zahraničí se dočkala několikerého uvedení a skvělé nahrávky díky Novákovu příteli, dirigentu Rafaelu Kubelíkovi.

O interpretech

„*Andrej Borejko – jméno, které si zapamatujte.*“ (Offenbach Post)

Andrej Borejko pochází z Petrohradu, kde vystudoval na tamní konzervatoři dirigování a skladbu (Elisaveta Kudriavzeva, Alexandr Dmitriev). Současný hudební ředitel Naples Philharmonic hostoval v řadě předních evropských i amerických těles (Berlínští filharmonikové, London Symphony Orchestra, New York a Los Angeles Philharmonic ad.). Z jeho bohaté nahrávací činnosti je třeba vyzdvihnout nahrávku Góreckého čtvrté symfonie, již spolu s London Philharmonic Orchestra natočil pro label Nonesuch ve světové premiéře.

Mezzosopranistka **Jana Hrochová (Wallingerová)** je od roku 2000 sólistkou Opery Národního divadla v Brně. Hostuje také v divadle Freiburg, Národním divadle Praha, Státní opeře Praha a mnoha dalších. Spolupracuje s předními českými i zahraničními orchestry a významnými dirigenty (Jiří Bělohlávek, Serge Baudo, Gerd Albrecht, Manfred Honeck, Ondrej Lenárd, Petr Altrichter, Jakub Hrůša, Leoš Svárovský, Tomáš Hanus a další). V roce 2011 zpívala altové sólo v *Requiem* Antonína Dvořáka na státním pohřbu Václava Havla. Za rok 2005, 2008 a 2010 jí byla Národním divadlem Brno udělena cena diváka DIVA. V roce 2012 získala širší nominaci na Cenu Thálie za roli Dulcinée v inscenaci *Don Quichotte* v divadle F. X. Šaldy v Liberci. V letech 2011 až 2016 natočila 4 CD písní Bohuslava Martinů pro vydavatelství Naxos. V roce 2016 debutovala na festivalu Proms za doprovodu BBC Symphony Orchestra v londýnské Royal Albert Hall.

Herec, zpěvák a moderátor **Filip Sychra** (1972) vystudoval hudebně-dramatický obor na Pražské konzervatoři, kterou absolvoval v roce 1993. Je synem nezapomenutelné české herečky, zpěvačky a tanečnice Mileny Zahrynowské (1941–1986). Již od studií na konzervatoři účinkuje v činoherních a hudebních představeních na pražských (Disk, Hudební

divadlo Karlín) i mimopražských scénách (Kladno, Mladá Boleslav, Olomouc, Příbram) a v nezávislých divadelních projektech. Hodně hrával a stále hraje v zájezdových představeních (*Okénko, Čistá kořist*), nyní jsou to například *Příběh Coco Chanel* nebo *Mam'zelle Nitouche*. Velkou část umělecké činnosti Filipa Sychry zaujímá práce s mluveným slovem. Stal se výraznou postavou v historii Mezinárodního festivalu koncertního melodramu, v tomto žánru si roku 2006 odnesl prvenství na Mezinárodní soutěži Zdeňka Fibicha za interpretaci melodramů. Na Pražském jaru nevystupuje v roli recitátora poprvé; v roce 2013 oslnil v přednesu mluveného slova v Kabeláčově skladbě *Osudová dramata člověka op. 56* pro trubku, bicí nástroje, klavír a recitaci.

Kühnův smíšený sbor se za bezmála 60 let své existence vypracoval mezi nejlepší soubory současné hudební scény. Kromě sborového umění a cappella, za něž byl v minulosti mnohokrát oceněn i v řadě mezinárodních soutěží, sbor často spolupracuje s rozhlasem a televizí. Na svém kontě má nepřeborné množství nahrávek, včetně kompletního sborového díla Bohuslava Martinů. Jeho umění se stalo inspirací hned několika významným hudebním skladatelům (Luboš Fišer, Jan Novák, Karel Růžička ad.).

Kontakt

Pavel Trojan Jr.
tiskový mluvčí
tel. 257 311 923
email: trojan@festival.cz